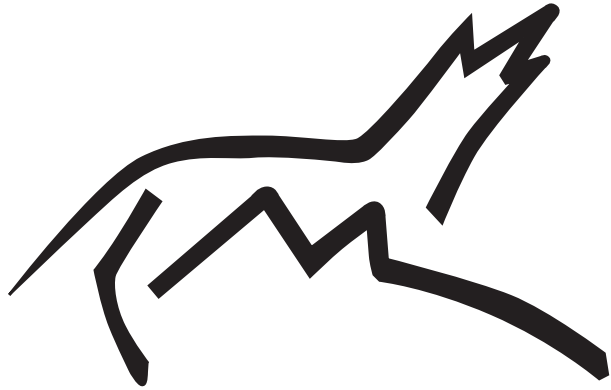

Revista d'Arqueologia de Ponent

n°25 2015

Edició

Universitat de Lleida

Patrocini

Universitat de Lleida

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

Diputació de Lleida
municipis, territori i tu

**INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCs**
Fundació Pública de la Diputació de Lleida

La **Revista d'Arqueologia de Ponent (RAP)** és la publicació anual de la Unitat d'Arqueologia, Prehistòria i Història Antiga del Departament d'Història de la Universitat de Lleida. S'edita mitjançant un conveni de col·laboració amb la Paeria-Ajuntament de Lleida i la Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs.

La RAP publica preferentment articles sobre Prehistòria, Arqueologia i Història Antiga de la Península Ibèrica i sobre les seves relacions amb Europa i el Mediterrani tant en l'àmbit teòric i metodològic com de presentació de resultats d'excavacions, síntesis o estudis crítics. El contingut s'estructura en diferents seccions: Estudis, Documents, Dossier-Debat, Crònica Científica i Ressenyes. Aplica un sistema d'avaluació externa dels treballs rebuts (revisió d'experts).

Directora: Natàlia Alonso

Secretari: Arturo Pérez Almoguera

Adjunta a la secretaria: Georgina Prats

Consell de redacció:

Xosé-Lois Armada, Consejo Superior de Investigaciones Científicas

Ignasi Garcés, Universitat de Barcelona

Joan Ramon González, Institut d'Estudis Ilerdencs

Emili Junyent, Universitat de Lleida

Ana Lorient, Paeria. Ajuntament de Lleida

Joan B. López, Universitat de Lleida

Ignacio Montero, Consejo Superior de Investigaciones Científicas

Jesús Picazo, Universidad de Zaragoza

Carme Prats, Universitat de Lleida

Núria Rafel, Universitat de Lleida

Joaquín Ruiz de Arbulo, Universitat de Tarragona

Jaime Vives-Ferrándiz, Museu de Prehistòria de València

Consell assessor:

Maria Eugènia Aubet, Universitat Pompeu Fabra

Cornelia C. Backels, Rijks Universiteit Leiden

Francisco Beltrán Lloris, Universidad de Zaragoza

Eudald Carbonell, Universitat Pompeu Fabra

Cristóbal González Román, Universidad de Granada

Dirce Marzoli, Deutsches Archäologisches Institut, Madrid

Josep Maria Nolla, Universitat de Girona

Michel Py, UMR Ish, CNRS Lattes

Gonzalo Ruiz Zapatero, Universidad Complutense de Madrid

Redacció i intercanvis:

Secció d'Arqueologia, Prehistòria i Història Antiga

Departament d'Història. Facultat de Lletres.

Universitat de Lleida

Pl. Víctor Siurana, 1, E 25003 LLEIDA

Tel. +34 973 70 31 57. Fax: +34 973 70 21 41

E-mail: joanlopez@historia.udl.cat

Pàgina web i revista digital: www.rap.cat

Edita:

Secció d'Arqueologia, Prehistòria i Història Antiga

Universitat de Lleida.

Patrocinen:

Universitat de Lleida.

La Paeria. Ajuntament de Lleida.

Institut d'Estudis Ilerdencs. Fundació Pública de la Diputació de Lleida.

Disseny gràfic: Mercè Trepal

ISSN: 1131-883-X

Dipòsit legal: L-893-1991

Primera edició: desembre de 2015

Composició i impressió:

Arts Gràfiques Bobalà. S. L.

c. Sant Salvador, 8 — 25005 Lleida

Sumari

Estudis

<i>Entre agricultores primitivos, cultivos de rozas y pastores transhumantes. Una mirada crítica a los modelos económicos propuestos para los grupos neolíticos del noreste peninsular y una aportación desde el registro carpológico</i> , per F. Antolín.....	11
<i>L'aparició i formació de la societat ibèrica a la zona vallesana: la fase de l'Ibèric antic a la Laietània interior (segles VI-V aC)</i> , per J. Oller.....	47
<i>Tarrakon-Kese. L'ocupació protohistòrica de la ciutat de Tarragona</i> , per J. Diloli.....	61
<i>Cartaginenes y romanos en la Ilergecia. Testimonios numismáticos</i> , per F. Giral.....	83
<i>Dos abocadors del començament del segle V dC al suburbi portuari de Tàrraco</i> , per A. Lasheras.....	103

Documents

<i>El Pla de Tabac I (Montoliu de Lleida), un assentament de l'edat del bronze a la Plana de Lleida</i> , per X. Esteve, N. Armentano, J. Espejo, J. Gallart, J. F. Gibaja, D. López, X. Mangado, D. Marín, J. Nadal, F. X. Oms, E. Orri, M. Sánchez, S. Vila.....	137
<i>La necròpolis de les Obagues (Ulldemolins, Priorat, Tarragona) reconsiderada. A propòsit d'una intervenció de salvament</i> , per N. Rafel, P. Balaguer, N. Salazar.....	169
<i>Análisis de la decoración pictórica exhumada en la habitación 1 de la domus del Antic Portal de Magdalena en Ilerda (Lleida)</i> , per L. Íñiguez Berrozpe.....	181
<i>Estudi de les restes antropològiques medievals de Santa Maria d'Alcarràs (Segrià). Evidències per a la investigació sobre un eventual context bèl·lic</i> , per N. Armentano, D. Nociarová, I. Galtés, M. Monjo...	193
<i>Restes subsistents del recinte fortificat del castell d'Ager, d'època andalusina</i> , per F. Fité i C. Masvidal.	205

Dossier

Castella i praesidia a la façana mediterrània de la Hispània tardorepublicana

<i>Introducció</i> , per J. Ruiz de Arbulo i C. Padrós.....	229
<i>Praesidia et Castella dans les sources littéraires</i> , per F. Cadiou.....	231
<i>Mas Gusó: una statio romana al suburbium d'Emporiae (Prouincia Hispania Citerior)</i> , per J. Casas, J. M. Nolla, L. Palahí, D. Vivó, V. Soler.....	245
<i>El asentamiento militar de Puigpelat (Alt Camp, ager tarraconensis), un castellum tardorepublicano en tierras tarraconenses</i> , per M. Diaz i R. Ramírez.....	263
<i>Puig Ciutat (Oristà, Barcelona): un praesidium pompeïà als peus dels Pirineus?</i> , per C. Padrós, À. Pujol, R. Sala.....	279
<i>El Camp de les Lloses (Tona, Osona): un post avançat amb tallers metal·lúrgics al servei de la logística de l'exèrcit romanorepublicà (125-75 aC)</i> , per M. Duran, I. Mestres, J. Principal, C. Padrós.....	293
<i>Un edifici singular al castellum romanorepublicà de Monteró 1 (Camarasa, la Noguera), i l'urbanisme complex d'un post avançat del nord-est de la Citerior</i> , per J. Principal, M. P. Camañes, C. Padrós.....	309

Vària

<i>El vaso geminado de Cova dels Assedegats (Vimbodí i Poblet, Conca de Barberà, Tarragona). Adenda a Soriano y Amorós (2014), per I. Soriano i J. Amorós.....</i>	329
<i>Notícia del possible epitafi del dominic fra Guillem d'Aranyó, bisbe de Lleida (1314-1321), per J. J. Busqueta.....</i>	335
<i>Una teneria en el Barri Nou de Sant Antoni de Lleida, per M. Morán.....</i>	341

Debat

El valor del doctorado en Arqueología a comienzos del siglo XXI

<i>Presentación. El valor del doctorado en arqueología a comienzos del siglo XXI, per G. Ruiz Zapatero....</i>	349
<i>El nuevo escenario universitario de las tesis doctorales. Reflexiones de un coordinador, per J. Ruiz de Arbulo.....</i>	353
<i>¿Queremos estar entre las primeras 200 universidades del mundo?, per M. Domínguez-Rodrigo.....</i>	356
<i>Soy arqueólogo, he defendido una tesis por compendio de publicaciones y voy a explicar mi caso, per Á. Villa Valdés.....</i>	359
<i>Tesis por artículos. El mejor vehículo para el mundo científico actual, per H. Arráiz Rodríguez.....</i>	362
<i>Las tesis doctorales: entre el Salvaje Oeste y la responsabilidad compartida, per G. Ruiz Zapatero.....</i>	364

Crònica científica

<i>Memòria de l'activitat portada a terme pel SCT-Laboratori d'Arqueologia de la Universitat de Lleida durant l'any 2014, per C. Prats.....</i>	373
<i>Intervencions arqueològiques i paleontològiques a Lleida durant l'any 2014, per J. Bernal.....</i>	377

Recensions

<i>Gual, J., Simón Gornés, J. (2015). Menorca talayòtica. Guía de yacimientos. Sintés, E. (2015). Guia. Menorca talaiòtica. La prehistòria de l'illa, per E. Junyent.....</i>	386
<i>Gaillardrat, E. (2014). Espaces coloniaux et indigènes sur les rivages d'Extrême-Occident méditerranéen (x^e-iiie s. avant notre ère), per J. Vives-Ferrándiz.....</i>	390
<i>Graells i Fabregat, R. (2014). Mistophoroi ex Iberias. Una aproximación al mercenariado hispano a partir de las evidencias arqueológicas (s. VI-IV a. C.), per I. Garcés.....</i>	391
<i>Garcés, I., Reyes, T. (coord.) (2014). Aeso, d'oppidum ibèric a municipium romà. Isona, Pallars Jussà, per N. Salazar.....</i>	395
<i>Caviró, B. M. (2011). La loza dorada en el Instituto de Valencia de Don Juan. Oro y lapislázuli, per A. Oriente.....</i>	400

Summary

Studies

<i>Among early farmers, shifting agriculture and transhumance. A critical view of the economic models proposed for the Neolithic groups of the northeastern Iberian Peninsula and a contribution from the seed and fruit record</i> by F. Antolín	11
<i>The emergence and formation of the Iberian society in the Vallès area: the Ancient Iberian phase in the "Laietània interior" (6th - 5th c. BC.)</i> by J. Oller	47
<i>Tarrakon-Kese. The protohistoric settlement of the city of Tarragona</i> by J. Diloli.....	61
<i>Carthaginians and Romans in Ilergecia. The Numismatic Evidence</i> by F. Giral	83
<i>Two dumps from the early fifth century AD in the port suburb of Tarraco</i> by A. Lasheras.....	103

Documents

<i>Pla de Tabac I (Montoliu de Lleida), a Bronze Age settlement on the Plana de Lleida,</i> by X. Esteve, N. Armentano, J. Espejo, J. Gallart, J.F. Gibaja, D. López, X. Mangado, D. Marín, J. Nadal, F. X. Oms, E. Orri, M. Sánchez, S. Vila.....	137
<i>The necropolis of Les Obagues (Ulldemolins, Priorat, Tarragona) reconsidered. A rescue excavation proposal</i> by N. Rafel, P. Balaguer, N. Salazar	169
<i>Analysis of the pictorial decoration exhumed in Room 1 of the domus of the Antic Portal Magdalena in Ilerda (Lleida)</i> by L. Íñiguez Berrozpe.....	181
<i>Study of the mediaeval anthropological remains from Santa Maria d'Alcarràs (Alcarràs, Lleida). Evidence for an investigation into a possible war context</i> by N. Armentano, D. Nociarová, I. Galtés, M. Monjo.....	193
<i>Remains of the fortified castle of Ager, from the Andalusian period,</i> by F. Fité, C. Masvidal,	205

Dossier

Castella and praesidia on the Mediterranean façade of Late Republican Hispania

<i>Introduction</i> by J. Ruiz de Arbulo, C. Padrós.....	229
<i>Praesidia and castella in the literary sources</i> by F. Cadiou	231
<i>Mas Gusó: a Roman statio in the suburbium of Emporiae</i> by J. Casas, J. M. Nolla, L. Palahí, D. Vivó, V. Soler.....	245
<i>The military settlement of Puigpelat (Alt Camp, ager tarraconensis), a Late Republican castellum in the territory of Tarragona</i> by M. Díaz, R. Ramírez.....	263
<i>Puig Ciutat (Oristà, Barcelona): a Pompeian praesidium not far from the Pyrenees?</i> by C. Padrós, À. Pujol, R. Sala	279
<i>El Camp de les Lloses (Tona, Osona): a logistics post with metalworking workshops at the service of the Roman Republican army (125-75 BCE)</i> by M. Duran, I. Mestres, J. Principal, C. Padrós.....	293
<i>A singular building at the Roman Republican castellum of Monteró 1 (Camarasa, La Noguera) and the complex town planning of a north-eastern Hispania Citerior outpost</i> by J. Principal, M. ^a P. Camañes, C. Padrós.....	309

Varia

<i>The geminate vessel from Cova dels Assedegats (Vimbodí i Poblet, Conca de Barberà, Tarragona). Addenda to Soriano and Amorós (2014) by I. Soriano, J. Amorós</i>	329
<i>Report of the possible epitaph of the Dominican friar Guillem d'Aranyó, Bishop of Lleida (1314-1321) by J. J. Busqueta</i>	335
<i>A tannery in the Barri Nou de Sant Antoni, Lleida by M. Morán</i>	341

Discussion

*The value at the outset of 21st century
of a doctorate in archaeology*

<i>Presentation. The value at the outset of 21st century of a doctorate in archaeology by G. Ruiz Zapatero</i>	349
<i>The new scenario of a doctoral thesis. Thoughts of a coordinator by J. Ruiz de Arbulo</i>	353
<i>Do we want to be among the best 200 universities in the world? by M. Domínguez-Rodrigo</i>	356
<i>I am an archaeologist, I defended my thesis by a collection of publications and will explain my case by Á. Villa Valdés</i>	359
<i>Thesis by means of the publication of articles. The best vehicle for today's scientific world by H. Arraiz Rodríguez</i>	362
<i>The doctoral thesis: from the Wild West to shared responsibility by G. Ruiz Zapatero</i>	364

Scientific Chronicle

<i>Report on the activities of the SCT-Archaeologic Laboratory at the University of Lleida during 2014 by C. Prats</i>	373
<i>Archaeological and palaeontological excavations in Lleida during 2014 by J. Bernal</i>	377

Reviews

Gual, J., Simón Gornés, J. (2015). <i>Menorca talayòtica. Guia de yacimientos</i> . Sintés, E. (2015). <i>Guia. Menorca talaiòtica. La prehistòria de l'illa</i> by E. Junyent	386
Gaillardat, E. (2014). <i>Espaces coloniaux et indigènes sur les rivages d'Extrême-Occident méditerranéen (x^e-iiie s. avant notre ère)</i> by J. Vives-Ferrándiz	390
Graells i Fabregat, R. (2014). <i>Mistophoroi ex Iberias. Una aproximación al mercenariado hispano a partir de las evidencias arqueológicas (s. VI-IV a. C.)</i> by I. Garcés.....	391
Garcés, I., Reyes, T. (coord.) (2014). <i>Aeso, d'oppidum ibèric a municipium romà. Isona, Pallars Jussà</i> by N. Salazar.....	395
Caviró, B. M. (2011). <i>La loza dorada en el Instituto de Valencia de Don Juan. Oro y lapislázuli</i> by A. Lorient	400

Editorial

L'any 1991 es va publicar el primer número de la *Revista d'Arqueologia de Ponent*. Vint-i-cinc anys després el Consell de Redacció ens sentim satisfets de celebrar aquest 25 aniversari amb els autors i les autores, amb els lectors i les lectores, i, en definitiva, amb el conjunt de la comunitat acadèmica i professional del món de l'Arqueologia. Durant aquest temps la RAP ha anat donant veu a la recerca, la reflexió i la crítica arqueològica, amb més de quatre-cents articles publicats, convertint-se en una publicació científica de referència.

Fou una iniciativa promoguda per una petita universitat com la Universitat de Lleida, en aquell moment encara Estudi General de Lleida, la qual va fer partícips del projecte dues institucions com l'Ajuntament de Lleida, primer, i l'Institut d'Estudis Ilerdencs, posteriorment, amb les quals ha patrocinat la revista fins el dia d'avui.

La RAP va néixer amb la pretensió de ser un òrgan de comunicació científica que, tot i tenir com a un dels seus objectius la publicació de la recerca efectuada en terres lleidatanes, des del primer moment es va obrir a unes problemàtiques científiques i professionals més àmplies tant geogràficament com temàtica. Durant aquests anys ha inclòs tot tipus d'articles d'interès general (en el camp teòric i en el metodològic), així com d'investigacions sobre jaciments, síntesis o estudis crítics provinents d'un àmbit geogràfic més ampli, d'abast peninsular i europeu.

Així mateix va sorgir amb un interès explícit per la reflexió i el debat sobre diversos aspectes de l'Arqueologia i el Patrimoni, incloent una secció de Debat que fou pionera a les revistes del seu gènere a la península. Aquesta secció ha tractat entre d'altres diversos temes de patrimoni arqueològic, legislació, recerca o ensenyament universitari —en aquest mateix número se n'afegeix, per exemple, un sobre les tesis per articles en Arqueologia.

A partir del número 18 es va afegir una secció que reuneix articles per temàtiques en Dossiers, alguns dels quals corresponen a reunions científiques sobre problemàtiques diverses centrades en el Mediterrani occidental com l'explotació protohistòrica de la plata i el plom, accessos i defenses de les fortificacions protohistòriques, els sistemes de mòlta durant l'edat del ferro o el publicat en aquest volum sobre *castella* i *praesidia* dels segles II i I aC. Cal afegir el dedicat a la figura de Joan Maluquer de Motes en el vint-i-cinquè aniversari de la seva mort. A partir del 2009 es van incorporar les recensions com una secció habitual.

Un esforç continu de perfeccionament ha fet que des del seu inici s'hagin anat implementant millores, formals, d'incorporació d'un Comitè Assessor o l'afegiment de resums i paraules clau als articles, entre

altres. Tanmateix va ser a partir del número 19 que es va iniciar una nova etapa amb l'objectiu d'adaptar els continguts als criteris internacionals considerats en les classificacions de les revistes científiques, tant de caràcter formal com de fons, per incrementar la valoració, visibilitat i impacte de la revista. L'objectiu prioritari de la renovació va ser el compliment dels criteris Latindex, com per exemple la implantació del sistema d'avaluació externa per pars o l'obligatorietat del certificat d'originalitat, i d'altres més formals. Es va dur a terme també un procés de renovació del Consell de Redacció, amb la incorporació d'investigadors i investigadores externs a les entitats editores.

Amb el mateix afany de millora constant l'any 2000 va arrencar un nou mitjà de comunicació que ha esdevingut imprescindible i sobre el qual pivota actualment la difusió de la revista: la seva pàgina web. Va començar oferint prestacions d'informació i d'accés als índexs i resums dels articles, però a partir del 2004 es van incorporar els continguts íntegres de cada número i finalment a partir del 2009 es va afegir una eina de cerca i la possibilitat d'accedir a cadascun dels articles publicats d'una manera directa. El mateix any es va afegir la possibilitat de consultar-la en castellà i en anglès. Novetat d'enguany, a partir del 2015, es pot accedir directament des de la plana principal al darrer número publicat, als diversos Dossiers editats, que es poden descarregar directament com un conjunt d'articles, així com als últims debats, que encara es troben d'actualitat.

Totes aquestes millores i adaptacions que s'han dut a terme durant aquests vint-i-cinc anys han comportat un important salt en la qualitat de la publicació, que li ha permès avançar en el seu posicionament en les bases de dades especialitzades. Si bé som crítics respecte els mecanismes d'avaluació de les revistes científiques, que considerem millorables en la seva adequació a les particularitats dels àmbits de les humanitats i de les ciències socials, així com en l'adaptació a publicacions no anglosaxones, clarament hegemòniques, cal destacar que actualment la revista es troba relativament ben valorada en els sistemes de classificació (Google Scholar Metrics 2015, h 4; MIAR 2015, 3.880; CARHUS+2014, grup B; o CIRC 2012: grup B). Tanmateix queda molta feina per ampliar el seu impacte a les bases especialitzades internacionals i millorar l'índex de difusió.

Són, doncs, molts anys de treball constant i, evidentment, cal agrair la tasca realitzada a totes les institucions i les persones que han intervingut en la seva edició des de l'inici. D'una banda, la Universitat de Lleida, editora i patrocinadora, i l'Ajuntament de Lleida i l'Institut d'Estudis Ilerdencs, també patrocinadors. Considerem un gran èxit la col·laboració continuada d'aquestes tres institucions de la ciutat de Lleida amb un objectiu científic d'abast nacional.

De manera particular cal fer constar els directors i directores de la revista, que els primers números va tenir, però, una direcció conjunta de tot el Consell de Redacció (1991-1995). A partir de 1996 J. Ruíz de Arbulo (1996), E. Junyent (1997), F. Tuset (1998), A. Pérez (1999 i 2005-2009), N. Rafel (2000, 2003-2004 i 2010-2013), J. B. López (2001-2002) i N. Alonso (2014-2015) s'han anat fent càrrec de la tasca de direcció. Així mateix els secretaris, secretaris tècnics i adjunts a la secretaria: A. Lafuente (1991-1998), M. P. Vázquez (1993-2002), J. Ruiz de Arbulo (2003-2009), N. Rafel (2009), A. Pérez (2011-2015) i G. Prats (2011-2015). Els intercanvis, amb més de tres-cents revistes, han estat gestionats des de 2003 per A. Pérez. Igualment ha estat important tota la feina duta a terme pel Consell de Redacció, el Consell Assessor i també els revisors i revisores anònims dels articles durant els darrers anys. Finalment, cal afegir que la revista ha estat acuradament corregida lingüísticament, maquetada i impresa des del seu primer número per Arts Gràfiques Bobalà.

Un esforç conjunt i persistent, malgrat les dificultats i els moments crítics, ha permès dur la revista endavant, amb un procés de renovació continuat. Ens trobem en temps difícils per a les publicacions científiques d'Arqueologia. El nombre de revistes que es publicaven el 1991 a Catalunya, quan vam començar el nostre camí, era nombrós, mentre que actualment només dues es continuen publicant de manera regular, essent la RAP una d'elles. Tanmateix, cal continuar treballant en la millora de la seva qualitat i de la seva visibilitat, amb el suport indispensable de totes les institucions implicades i, òbviament, dels autors i les autores que decideixen publicar articles de qualitat a la nostra revista, a qui agraïm la confiança demostrada durant tots aquests anys.